

noțiunea securității criminologice

BUJOR Valeriu,

doctor în drept, profesor universitar;

Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată

Securitatea cetățenilor, a societății și a statului este amenințată cel mai grav de *criminalitate* și de interesele criminale, deoarece criminalitatea are un puternic impact negativ și destabilizator asupra tuturor sferelor vieții sociale și de activitate ale statului, frânând considerabil dezvoltarea social-economică a acestora [7, p. 8]. În acest context apariția unei teorii criminologice sectoriale – securitatea criminologică, a constituit nu doar lansarea în circuitul științific a unui nou concept științific, dar o schimbare radicală, o redirectionare a politicii anticrimă de la una repressivă (de luptă, contracarare) la una preponderent preventivă (de apărare și anticipare, de protecție, profilaxie).

În prezentul studiu am încercat să elucidăm caracteristicile esențiale ale securității criminologice și să formulăm o definiție proprie a noțiunii respective. Ne-am reîntors la această problemă deoarece, în viziunea noastră, nejustificat este trecută cu vederea de comunitatea științifică autohtonă, nefiind dată o definiție care ar elucida esența securității criminologice. Considerăm că recunoașterea și aplicarea acestei teorii va fi benefică nu doar dezvoltării științei criminologice dar și practicii anticrimă, sub aspectul prevenirii infraționalității. Suntem de acord cu afirmația că, în condițiile recunoașterii și aplicării teoriei securității criminologice, contracararea criminalității se va transforma într-o activitate desfășurată de către stat (cu implicarea societății) în vederea creării și menținerii unui regim de securitate criminologică a populației, regim absolut indispensabil pentru liniștea și dezvoltarea armonioasă a societății [6, p. 42; 4, p. 8].

În Republica Moldova, unele aspecte cu referire la securitatea criminologică le atestăm în publicațiile cercetătorilor Valeriu Bujor, Octavian Bejan, Irina Iacob; Andrei Clășevici. Printre cercetătorii din Federația Rusă, cu studii reprezentative în securitatea criminologică, enumerăm cele realizate de Ghenadie Avanesov, Mihail Babaev, Vladimir Pleșacov, Semion Lebedev, Ghenadie Gh. Gorșencov, Ghenadie N. Gorșencov, Dimitrie Simonenco.

Acești cercetători, în mod generalizat, definesc securitatea criminologică ca starea de protecție a intereselor legitime a persoanei, societății și a statului de pericole externe și interne, generate de fenomene care într-o măsură sau alta au tangențe cu criminalitatea, atentate social periculoase, activității infraționale, interesele criminale. Atare definiții, cu unele particularități, întâlnim practic la toți autorii care au abordat problema securității criminologice. Aceasta se poate explica prin faptul că sunt inspirare din aceleași surse din Federația Rusă, unde conceptul de securitate criminologică, a și fost lansat în circuitul criminologic. În același timp precizăm că în majoritatea studiilor unde este abordată problema securității criminologice ca subiect de discuții, aceasta este analizată în contextul altor probleme criminologice, cum ar fi criminalitatea organizată, criminalitatea economică, criminalitatea minorilor, migrația etc.

Analizând și generalizând mai multe studii de valoare în domeniu am formulat o proprie definiție a securității criminologice, fiind conștienți de faptul că de înțelegerea noțiunii respective depinde formularea scopului, sarcinilor și funcțiilor sistemului de asigurare a securității criminologice a diferitor obiecte (persoanei, societății, statului, organizației).

Securitatea criminologică o definim ca starea de protecție contra pericolului și amenințărilor criminale la adresa intereselor legitime ale individului sau colectivităților de indivizi, asi-

gurată și garantată prin mijloace specifice, în cadrul unui sistem de asigurare a securității criminologice.

Securitatea criminologică:

- este starea sistemului social, care constă în capacitatea și posibilitatea acestuia de a preveni și a se apăra eficient de pericole și amenințări criminale și de a înlătura consecințele negative;

- este o stare obiectivă de protecție, dar și subiectivă întrucât, presupune și conștientizarea de către cetățeni a siguranței față de pericolul criminal (argument important invocat întru susținerea implementării securității criminologice în politica penală a Republicii Moldova) [6, p. 38-42];

- obiectul securității criminologice îl constituie drepturile și libertățile persoanei, interesele legitime ale persoanei, interesele vitale ale societății și ale statului, de asemenea sistemul de relații sociale chemat să garanteze realizarea acestor interese;

- interesele ca valori sociale (libertatea, viața, patrimoniul, libera activitate de antreprenariat, suveranitatea etc.) sunt protejate împotriva pericolului și amenințărilor criminale (trăsătură ce în viziunea noastră permite delimitarea securității criminologice de alte dimensiuni ale securității).

- starea de protecție a obiectului și siguranța acestuia se realizează prin mijloace specifice (preventive) de către subiecții sistemului de asigurare a securității criminologice (încă un argument în evidențierea securității criminologice ca formă distinctă a securității);

- asigurarea securității criminologice a persoanei, societății, statului trebuie să fie realizată în baza unui cadru juridic adecvat, fundamentat pe *politica națională în domeniul anticrimă* (politica criminologică și politica penală).

În continuarea studiului nostru vom aborda succint și alte noțiuni care, în ansamblu, constituie conceptul securității criminologice.

Obiectul securității criminologice, este format din interesele vitale, drepturile și libertățile, viața și sănătatea cetățenilor, proprietatea, instituțiile statale și sociale, a căror funcționare asigură prevenirea crimelor și protecția contra atentatelor criminale [3, p. 95; 7, p. 12].

Referindu-ne la *pericolele* ce amenință *securitatea criminologică* (și care de altfel îi determină esența și natura), trebuie precizat că din categoria acestora fac parte, în primul rând, criminalitatea sub toate formele sale (ex.: criminalitatea economică, criminalitatea contra proprietății, criminalitatea organizată, criminalitatea tenebră, criminalitatea informatică, corupția etc.); ansamblul de cauze și condiții ce determină criminalitatea și care creează un pericol criminal real sau potențial la adresa *obiectelor securității criminologice*, or, altfel spus, totalitatea factorilor criminogeni care pun în pericol interesele vitale ale persoanei, societății și statului [3, p. 95; 7, p. 12]. În esență, *pericolele și amenințările criminale* constituie factori care pot să distrugă sau care distrug, parțial sau totalmente, *obiectul securității criminologice* [2, p. 9].

Asigurarea securității criminologice, o definim ca activitatea statului, a societății și a instituțiilor acestora bazată pe principiile programării și planificării complexe, având scopul să atingă un asemenea nivel de protecție a intereselor vitale și esențiale ale persoanei, societății și statului, care să corespundă criteriilor de bază ale *securității criminologice* posibilă în anumite condiții istorice [3, p. 94].

Intensitatea activității de asigurare a securității criminologice depinde, în mare măsură, de amenințările (pericolele) față de *securitatea criminologică*, de gravitatea și parametrii devierii de la starea socialmente acceptabilă a acesteia [3, p. 96].

Sarcinile prioritare ale *activității de asigurare a securității criminologice* [7, p. 12-13]:

- asigurarea unei protecții eficiente a obiectelor *securității criminologice* față de atentatele criminale;
- reducerea gradului de vulnerabilitate al obiectelor *securității criminologice* față de atentatele criminale;
- crearea unui sistem de asigurare a *securității criminologice* și asigurarea funcționării eficiente a acestuia;
- neutralizarea și eliminarea factorilor generatori sau determinanți ai criminalității.

În cele din urmă, complexitatea activității de asigurare a securității criminologice determină conturarea unui adevărat *sistem de asigurare a securității criminologice* prin care înțelegem totalitatea subiecților, măsurilor politice, juridice, organizaționale, economice, științifice etc., orientate spre menținerea unui nivel de *securitate criminologică* socialmente acceptabil; asigurarea financiară, cu resurse tehnice, materiale și de altă natură a acestor măsuri [3, p. 9; 7, p. 12]. Or, altfel spus, *sistemul securității criminologice* cuprinde totalitatea subiecților, măsurilor și mijloacelor utilizate în activitatea de asigurare a acesteia.

În același timp, au fost identificate și *funcțiile sistemului de asigurare a securității criminologice*, care constau în [7, p. 13]:

- elaborarea *strategiei de asigurare a securității criminologice*, asigurarea juridică, financiară, materială etc. a activității structurilor de stat, obștești și particulare a cetățenilor implicați în realizarea acesteia;
- elucidarea, evaluarea, eliminarea sau neutralizarea surselor amenințărilor criminale față de obiectele *securității criminologice* și controlul operativ-profilactic al stării acestora;
- evaluarea stării *securității criminologice* în țară, prognozarea tendințelor de dezvoltare a acesteia, informarea conducerii statului, a structurilor acestuia, opiniei publice și populației referitor la situația din domeniu;
- elaborarea și asigurarea programelor complexe de asigurare a *securității criminologice*;
- crearea, dezvoltarea, dotarea, instruirea și menținerea în stare de eficiență a forțelor și mijloacelor pentru subiecții asigurării *securității criminologice*;
- protecția persoanei și a patrimoniului, a drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei, asigurarea unei activități eficiente a subiecților implicați în activități de prevenire a criminalității și atragerea la răspundere a persoanelor vinovate de comiterea infracțiunilor contra obiectelor protecției criminologice;
- crearea în societate a premiselor moral-psihologice necesare pentru asigurarea securității criminologice, cu implicarea păturilor largi ale populației.

Dincolo de cele expuse, o atenție distinctă merită *subiecții* care asigură securitatea criminologică. În funcție de subiecții care asigură securitatea criminologică, în literatura de specialitate se trasează o delimitare clară între *securitatea publică* și cea *privată* [2, p. 5].

Securitatea publică, fiind parte a *securității naționale*, reprezintă un sistem de măsuri statale și nestatale, bazate pe lege, cu caracter politic, social, economic, juridic și organizatoric, orientate spre identificarea cauzelor și condițiilor ce favorizează săvârșirea infracțiunilor și contravențiilor, prevenirea, curmarea, cercetarea lor, precum și înfăptuirea justiției [5, p. 14]. Respectiv, *securitatea publică* constituie un element component al *securității* interne a statului care ține de starea ordinii de drept, de protecția populației, avutului public și privat, a drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei față de amenințările din interiorul țării [5, p. 16].

Securitatea criminologică privată, definită ca starea obiectivă în care nimeni sau nimic nu poate sau nu prejudiciază în mod criminal interesele legitime ale unei întreprinderi, organizații,

instituții sau persoane particulare, datorită măsurilor private luate în acest sens, este asigurată fie de către însuși beneficiar/subiect (prin asemenea măsuri individuale precum demarcarea proprietății, înălțarea gardurilor, instalarea lacătelor, întreținerea câinilor și multe altele) [1, p. 6], fie de către profesioniști particulari sau agenții specializate [2, p. 7]. Vom preciza în context că pentru satisfacerea acestei necesități s-au dezvoltat activități profesionale private de oferire a serviciilor (gardă de corp) sau mijloacelor (camere video) de prevenire și protecție împotriva atentatelor criminale. Importanța unei astfel de activități a dus la o extindere enormă a acesteia în sec. al XX-lea, la moment, în multe țări, efectivele lucrătorilor din domeniul *securității private* depășind considerabil numărul polițiștilor [1, p. 7].

LITERATURA:

1. Bejan O., Bujor V. *Bazele asigurării securității criminologice private: (material didactic)*. Chișinău: Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată, 2016 (Tipogr. „Bora grup”).
2. Bejan O., Bujor V. *Elemente de teoria securității criminologice private (material didactic)*. Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată. Chișinău, 2014.
3. Bujor V. *Referințe asupra conceptului de securitate criminologică*. În: Criminalitatea în Republica Moldova: starea actuală, tendințele, măsurile de prevenire și combatere, Materialele conferinței științifico-practice internaționale, 18-19 aprilie 2003, Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al RM, 2003.
4. Costache Gh. *Securitatea persoanei reflectată în concepția internațională a securității umane și strategia securității naționale a Republicii Moldova*. Jurnal Juridic Național: Teorie și practică, 2018, nr. 3.
5. Cușnir V. *Conceptul securității publice*. În: Poliția și securitatea publică, materialele conferinței științifico-practice din 9 decembrie 2002. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare”, 2003.
6. Iacob I. *Spre o teorie a securității criminologice*. В: Закон и жизнь, 2014, nr. 7.
7. Бабаев М., Бужор В. *К вопросу об обеспечении криминологической безопасности*. В: Закон и Жизнь, 2003, nr. 1.